

T.C.

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU BAŞKANLIĞI

Tarih : 17.12.2024

Sayı : 24-016

Konu: Türkiye’de Sanal Mobil Şebeke Hizmeti (SMŞH) Hakkında

Bilindiği üzere, Sanal Mobil Şebeke İşletmecisi (SMŞİ), geleneksel mobil şebeke işletmecilerinin aksine, kendi altyapısı ve frekans bandına sahip olmayan, ancak mevcut mobil altyapı üzerinden hizmet sağlayan bir işletmecidir. SMŞİ, bir mobil şebeke işletmecisi (MŞİ) ile iş akdi yaparak toptan fiyatlarla ağ hizmetlerine erişir ve perakende fiyatlarını bağımsız olarak belirler. SMŞİ’ler, müşteri hizmetleri, faturalandırma ve pazarlama gibi alanlarda bağımsız olarak faaliyet gösterir. SMŞİ’ler; markalı bayi (Branded Reseller–Thin/Skinny MVNO), hizmet sağlayıcı (Service Provider–Light MVNO), gelişmiş hizmet sağlayıcı (Enhanced Service Provider–Medium/Intermediate MVNO) ve tam SMŞİ (Thick/Full MVNO) olmak üzere dört farklı iş modelinde faaliyet gösterir.

Dünyada, SMŞİ kavramı, 1990’larda İskandinav ülkelerinde başlamış ve 1999’da Birleşik Krallık’ta Virgin Mobile UK tarafından dünya çapında ilk kez uygulanmıştır. 1980’lerin sonlarına kadar telekomünikasyon altyapısı hükümet kontrolündeki tekellerin egemenliğindeyken, 1993 yılında Avrupa’da sesli telefonların serbestleştirilmesiyle bu alanda önemli değişiklikler yaşanmıştır. 1995 tarihli Avrupa Parlamentosu Yönergesi ile piyasada güçlü hizmet sağlayıcılarının ağlarını diğer işletmecilerin kullanımına açması sağlanmış, bu da SMŞİ’nin gelişimine zemin hazırlamıştır. Bugün dünyada yaklaşık 1.500 SMŞİ işletmecisi bulunmakta ve bu sayının 2025’te 2.000’e ulaşması beklenmektedir. SMŞİ’lerin aboneleri, özellikle Avrupa pazarlarında hızla artmakta ve IoT (nesnelerin interneti) odaklı aboneliklerle bu artışın devam etmesi öngörülmektedir.

Türkiye’de, Elektronik Haberleşme Hizmet, Şebeke ve Altyapılarının Tanım, Kapsam ve Süreleri dokümanında ifade edildiği şekilde (1.7 ve 2.6 maddeleri)¹, ülkemizde toplam 46 işletmeci SMŞH sunmak için yetkilendirilmiştir². Ülkemizde ilk SMŞH yetkilendirilmesinin verildiği Haziran 2009 yılından bugüne kadar toplam 107 işletmecinin yetkilendirmesi çeşitli sebeplerden iptal olmuştur. Her geçen gün küresel pazarda büyüme eğilimi gösteren bu hizmetlerin, ülkemizde ilk yetkilendirilmenin verildiği tarihten itibaren geçen yaklaşık 16 yılda başlayamadığı görülmektedir. Ülkemizde markalı bayi olarak çeşitli modeller bulunmakla birlikte (Fenercell, Bimcell, vb.), daha bağımsız hizmet sağlamaya çalışan modele tek bir örnek vardır. Bu bağlamda, ilk SMŞİ sözleşmesi 2020 Kasım ayında Netgsm ile Turkcell arasında Tam SMŞH modeli kapsamında imzalanmıştır. Ancak fiili olarak hizmet sunumunda ciddi sorunlar yaşamaktadır³.

5G teknolojisinin, dünya genelindeki SMŞH sunan işletmecilerin iş modelleri ve şebeke mimarilerinde büyük değişiklikler yaratması beklenmektedir. 5G, önceki nesillerin sunduğu ses, veri ve video servislerinin yanı sıra yeni nesil kullanıcı deneyimleri ve hizmetler sunmayı hedefleyen daha geniş kapasitelere sahiptir. Bu teknolojinin, daha güvenli ve hızlı iletişim sağlayarak, uzaktan sağlık, hassas tarım gibi yeni hizmet alanlarında etkili olması ve gecikme süresini 1 ms’nin altına indirerek daha hızlı internet deneyimi sunması hedeflenmektedir.

5G’nin önemli avantajlarından biri, şebeke dilimleme (network slicing) teknolojisi ile ortak bir altyapı üzerinde birden fazla sanal şebeke kurabilmesidir. Bu sayede SMŞH sunan işletmeciler, belirli sektörlerdeki müşteriler için daha özelleştirilmiş hizmetler sunabilecek ve daha verimli kaynak kullanımı sağlanacaktır. Ayrıca, 5G’nin sunduğu bu yenilikler sayesinde Türkiye’nin 5G’yi daha etkin kullanabilmesi ve ekonomik katkı sağlanabilmesi, SMŞH sunan işletmecilerin desteğiyle mümkün olacaktır. Bu gelişmeler, sektörel sanal şebekeler aracılığıyla yeni iş fırsatları yaratacak ve mobil şebeke işletmecilerinin gelirlerini de artıracaktır.

Türkiye’de SMŞH’nin Faal Olabilmesi için Çözüm Önerilerimiz

SMŞH sunma niyetiyle yola çıkan işletmecilerinin karşılaştığı sorunlar; çifte vergilendirme ve pazar engelleri (yüksek anlaşma/sözleşme maliyetleri, erişim ve rekabet problemleri ve yetkilendirme sorunu) olarak ikiye ayrılabilir. Türkiye’nin 5G ihale süreci, SMŞH işletmecileri için bir sıçrama tahtası olabilecek niteliktedir. Çeşitli düzenleyici reformlar ve 5G’nin sunduğu yenilikçi teknolojilerin etkin

¹ <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/yetkilendirme-icin-basvuru-adimlari/tanim-kapsam-sureler.pdf>

² <https://yetkilendirme.btk.gov.tr/Yetkilendirme/>

³ https://x.com/NET_GSM/status/1855318032324653434

kullanımı ile ülkemizdeki SMŞH pazarı büyütülebilir. Böylelikle Türkiye, elektronik haberleşme sektörünü küresel rekabet ortamında güçlendirebilir. **Gerek dünya mobil pazarında yaşanan birleşme ve devralma süreçlerinde düzenleyici otoritelerin benimsediği yaklaşımlar, gerek ülkemizdeki mevcut düzenlemeler dikkate alınarak SMŞH sunan işletmecilerin pazara girişine ilişkin ön koşulların gözütılması, pazara girişteki engellerin kaldırılması ve sonrasında da hizmet verme süreçlerine yönelik ihtiyaç duyulan iyileştirilmelerin yapılmasına ilişkin önerilerimiz aşağıda yer almaktadır.**

1. Mevzuat ve Vergi Düzenlemeleri

- Çifte Hazine Payı uygulaması kaldırılarak, SMŞH işletmecilerinin mali yükü azaltılmalıdır.
- Sektör üzerindeki yüksek vergi yükü, Avrupa standartlarına yakın bir seviyeye çekilmelidir.
- Ülkemizde şimdiye kadar SMŞİ olmak isteyen işletmeciler ile GSM işletmecileri arasında yürütülen ticari görüşmelerden dikkate değer bir sonuç alınmadığından, bazı AB ülke örneklerinde olduğu gibi, SMŞH kapsamında, her üç mobil şebeke işletmecisi EPG ilan edilmeli, erişim ve arabağlantı sağlama yükümlülüğü ile Referans Erişim ve Arabağlantı Teklifi Hazırlama ve Yayımlama yükümlülüğü getirilmelidir.

2. 5G Lisans İhalesinde SMŞİ'ler için Özel Koşullar

- SMŞH işletmecilerine, 5G lisans ihalelerinde spektrum tahsis edilmesi sağlanmalıdır.
- Lisans şartlarında, MŞİ'lerin SMŞİ'lere adil erişim ve arabağlantı sağlama yükümlülüğü açıkça belirtilmelidir.
- Fransa ve Almanya gibi örneklerde olduğu gibi, referans erişim teklifleri ve makul fiyatlandırma politikaları uygulanmalıdır.

3. Rekabet ve Pazar Dinamiklerinin Geliştirilmesi

- MŞİ'ler ile SMŞİ'ler arasında sağlıklı ticari anlaşmaların yapılabilmesi için düzenleyici çerçeve güçlendirilmelidir.
- SMŞİ'lerin teminat yükümlülükleri, ticari riskleri karşılayacak makul seviyelerde tutulmalıdır.
- Yeni iş modelleri (IoT, vb.) teşvik edilerek niş pazarlara yönelik girişimler desteklenmeli, şebeke dilimleme teknolojisi ile farklı sektörlere özel sanal şebekeler geliştirilmelidir.

Yukarıda belirttiğimiz hususları dikkatlerinize sunar, kurumunuzun yürüteceği ilgili çalışmalarda TELKODER'in de görüşlerine başvurulmasını talep ederiz.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

Serdil YALÇIN DAŞER
Genel Sekreter Vekili

Halil Nadir Teberci
Yönetim Kurulu Başkanı

TELKODER
Serbest Telekomünikasyon İşletmecileri Derneği